

Kommunens årsplan med budget 2027 och plan 2028-2029

Ärendenummer: KS2026/13
Datum: 2026-06-08

Innehållsförteckning

1 En budget i balans med verkligheten	5
2 Kommunens styrmodell	7
2.1 Den årliga budgetprocessen	8
2.2 Årshjul	9
2.3 Resursfördelning	10
3 Kommunkoncernens övergripande målbild och mål 2024–2027	11
3.1 Tillsammans skapar vi trygghet	11
3.2 Övergripande mål	11
4 Särskilt fokus i årsplanen 2027	14
4.1 Ekonomisk hållbarhet	14
4.2 Ekologisk hållbarhet	14
4.3 Social hållbarhet	15
4.4 Målbild: Tillsammans skapar vi trygghet	16
4.5 Övergripande målet: Samhörighet	17
4.6 Övergripande målet: Självständighet	20
4.7 Övergripande målet: Stolthet	22
4.8 Prioriterade investeringar	25
5 Omvärldsbevakning	26
5.1 Samhällsekonomisk utveckling	26
5.2 Demografi	30
5.3 En långsiktigt hållbar ekonomi	32
6 Förutsättningar för ekonomiska ramar 2027, plan 2028–2029	34
6.1 Kommunens beslutade finansiella mål för 2024–2027	35
6.2 Finansiella mål för budgetår 2027 för kommunen	35
6.3 Finansiella mål för planåren 2028–2029 för kommunen	36
6.4 Driftsbudget med nämndernas budgetramar	37
6.5 Resultaträkning	38
6.6 Resultatreserv och resultatutjämningsreserv	39
7 Investeringsplan 2027–2031	40

7.1 Enskilda projekt under 2027–2031	40
7.2 Investeringsplan 2027–2031	42
8 Exploatering	44
9 Kommunkoncernens låneskuld.....	45
9.1 Låneskuld per invånare	47
9.2 Lånebehov, borgensramar och borgensavgift för bolagen 2027 ...	48

1 En budget i balans med verkligheten

Under 2026 befinner sig Enköpings kommun i ett ekonomiskt tufft läge och även 2027 ser ut att bli utmanande. För att klara ekonomin måste vi stoppa kostnadsutvecklingen så att den inte ökar snabbare än våra skatteintäkter. Intäkterna ökar inte lika mycket som tidigare, främst på grund av att befolkningsökningen saktat ner i kommunen, vilket leder till färre arbetande i kommunen. Däremot mår företagen bra och arbetslösheten i kommunen är stabil, vilket gynnar kommunens tillväxt. I Enköping har vi goda förutsättningar för fortsatt tillväxt, med bland annat utvecklingsprojekt i Stationsstaden, Myran, Klosterparken och hamnområdet kommande år.

Vi behöver planera för framtiden, utan att belasta kommande generationer. I årets budget får nämnderna kompensation för ökade hyror och löner, vilket ger en stabil ekonomisk grund. Budgeten ger även utrymme för verksamhetsutveckling, innovation och förnyelse inom kommunen. För att klara vårt framtida samhällsuppdrag behöver vi fortsätta utveckla kommunen och ställa om i våra verksamheter, bland annat genom att arbeta mer effektivt, digitalt och automatiserat. Samtidigt finns utmaningar med hög arbetsbelastning och sjukfrånvaro inom kommunen och en osäker framtida kompetensförsörjning som också behöver hanteras.

Att minska sjukfrånvaron är särskilt prioriterat och gäller både det centrala HR-arbetet och nämndernas egna personalansvar. I budgeten prioriterar vi även vård- och omsorgsnämnden och utbildningsnämnden. Vård- och omsorgsnämnden har fortfarande stora underskott och behöver fortsätta sin omställning för att nå en budget i balans 2029. Utbildningsnämnden levererar goda resultat inom skolverksamheten. Samtidigt möter nämnden utmaningar med minskade barnkullar, vilket påverkar deras budget. I årets budget satsar vi på öppna förskolan och att ge elever med särskilda behov tillräckligt stöd.

Det BlåGröna styret presenterar en balanserad budget med lägre resultatmål än investeringarna kräver, för att kunna skydda och utveckla kommunens verksamheter även i svaga tider. Samtidigt måste vi på sikt börja betala av den stora låneskulden. Nämnderna behöver fortsätta utveckla verksamheterna och samtidigt se över vilka uppdrag som kan minskas eller avslutas, för att frigöra resurser till framtidens nödvändiga prioriteringar.

Kenneth Hällbom (MP)
Gruppledare

Ulrika Ornbrant (C)
Gruppledare

Peter Book (M)
Kommunstyrelsens ordförande

Per Elfving (KD)
Gruppledare

Svante Forslund (L)
Gruppledare

2 Kommunens styrmodell

All styrning i Enköpings kommun tar sin utgångspunkt i kommunens vision. Visionen är gemensam för hela kommunkoncernen och fungerar som en ledstjärna för kommunens utveckling i sin helhet. Det är kommunfullmäktige som beslutar om kommunens vision. Medborgarfokus och ett hållbart förhållningssätt ska genomsyra allt vi gör.

Vart fjärde år beslutar kommunfullmäktige om en långsiktig plan för kommunkoncernen. Den långsiktiga planen utgör den politiska viljan och anger färdriktningen för kommunkoncernen de kommande fyra åren. Kommunfullmäktige beslutar även om andra styrdokument som avser hela kommunen/koncernen.

Varje nämnd, bolag och förbund ansvarar för att bedriva en effektiv verksamhet med god kvalitet med utgångspunkt i grunduppdraget, de ekonomiska förutsättningarna samt kommunfullmäktiges politiska målbild och mål, uppdrag/satsningar och övriga beslut.

Förutom de politiska nivåerna i vår styrning har även förvaltningar, avdelningar och enheter ett ansvar för sitt eget grunduppdrag. Med god kvalitet som utgångspunkt och inom sina ekonomiska förutsättningar har de mandat att utveckla den egna verksamheten genom att definiera

utvecklingsmål för verksamheten och genomföra aktiviteter för att nå målen.

Systematisk planering, uppföljning och analys är en central och viktig del i styrmodellen. Varje nämnd och bolag ansvarar för att regelbundet och systematiskt följa upp den egna verksamheten utifrån mål och resultat, kvalitet, ekonomi och personal. Kommunkoncernens gemensamma uppföljning sker vid fyra tillfällen per år. Det gäller perioderna januari-mars, januari-augusti, januari-oktober och för helåret.

2.1 Den årliga budgetprocessen

Genom budgetprocessen fastställer fullmäktige mål och uppdrag och fördelar resurser till nämnderna. Syftet med budgetprocessen är att, i enlighet med kommunens styrmodell, bidra till ett långsiktigt förhållningssätt och en god ekonomisk hushållning där såväl verksamhetsmål som finansiella mål uppnås.

Budgetarbetet har ett långsiktigt perspektiv och fokuserar på de kommande tre åren (budget för kommande år samt plan för ytterligare två år). I juni månad fattas beslut av fullmäktige om såväl budget för nästa år samt plan för följande två år.

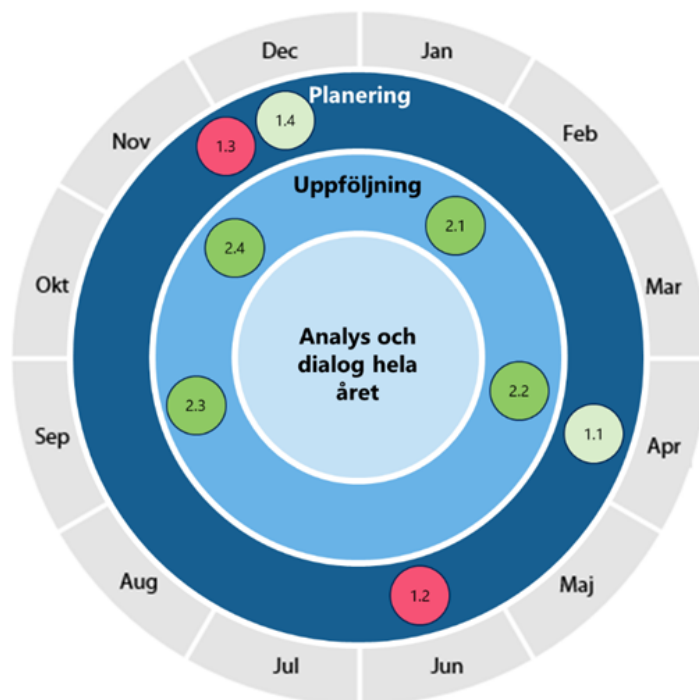
Om fullmäktige ser behov av att ge någon av nämnderna eller bolagen ett särskilt uppdrag ska det ges i juni i samband med beslutet i Kommunfullmäktige.

Aktuella delar av budgetprocessen beskrivs mer ingående i följande stycken och i årshjulet nedan.

Fullständig beskrivning av budgetprocessen beskrivs i Enköpings kommuns styrmodell - Regler för styrning i Enköpings kommunkoncern (KS2026/339).

2.2 Årshjul

Kommunens årshjul beslutades av kommunstyrelsen i ärendet " Reviderad tidplan för planering och uppföljning 2026" den 5 maj 2026 (KS 2025/188 §131).

Planering

Nämnders verksamhetsanalys 2027–2029 inklusive investeringsplan 2027–2036 (1.1)

Beslut kommunens årsplan med budget 2027–2029 (1.2)

Nyvalda kommunfullmäktige fastställer årsplan med budget 2027–2029 (1.3)

Nämnderna beslut årsplan med budget 2027–2029 samt nämndens internkontrollplan 2027 (1.4)

Uppföljning

Nämnders verksamhetsberättelse 2025 samt uppföljning internkontrollplan 2025 (2.1)

Kvartalsrapport 2026 (2.2)

Delårsrapport augusti samt uppföljning internkontrollplan 2026 (2.3)

Ekonomisk rapport oktober 2026 (2.4)

2.3 Resursfördelning

Kommunens finansiella utrymme och nämndernas ramar för drift och investering fastställs genom fullmäktiges årliga beslut om budget. Nämnderna beslutar därefter själva över den interna fördelningen av resurser genom sina respektive budgetprocesser och budgethandlingar.

2.3.1 Övergripande resursfördelning

Utgångspunkten för fastställandet av nämndernas ekonomiska ramar är föregående års driftsbudget för respektive nämnd.

I den årliga budgetprocessen justeras de ekonomiska ramarna utifrån ett antal parametrar såsom löneöversyn, inflation och strukturella förändringar. Ramarna justeras även med förändrade hyreskostnader, kapitalkostnader samt andra driftskostnader kopplade till investeringar beslutade av fullmäktige. För vissa verksamheter justeras även ramarna utifrån demografiska förändringar i olika åldersgrupper baserade på kommunens senaste befolkningsprognos. Hänsyn tas även till förändringar av andra volymmått.

Nämndernas ekonomiska ramar fastställs slutligen genom politiska prioriteringar och beslut i kommunfullmäktige.

3 Kommunkoncernens övergripande målbild och mål 2024–2027

Den övergripande målbilden i kommunfullmäktiges plan för åren 2024–2027 är att tillsammans skapa en tryggare kommun som vi är stolta över att bo och verka i. För att vi alla ska bidra till ökad trygghet i Enköping fokuserar kommunfullmäktige på tre övergripande mål, våra tre "S".

Så här formulerar och förklarar kommunfullmäktige den övergripande målbilden och de tre övergripande målen:

3.1 Tillsammans skapar vi trygghet

Trygga människor visar tillit, stöttar varandra och bidrar till en hållbar framtid tillsammans.

Trygg är den som kan lita på att få stöd och hjälp i livets olika skeden, slipper vara rädd för olyckor och brott och lever i ett väl fungerande samhälle.

Trygghet skapas när vi lever ett självständigt liv och är vårt allra bästa jag, samtidigt som vi känner samhörighet och stolthet i en jämlik och inkluderande omgivning.

3.2 Övergripande mål

För perioden 2024–2027 har kommunfullmäktige beslutat om tre koncerngemensamma mål:

- Samhörighet
- Självständighet
- Stolthet

Till varje mål finns en beskrivande text som ska vara vägledande för koncernens nämnder, bolag och förbund i sina verksamheter.

3.2.1 Samhörighet - i Enköping är vi delaktiga i vår egen och samhällets utveckling

Samhörighet bidrar till social sammanhållning och tillit. Tryggheten ökar när vi samverkar och är delaktiga i skapandet av vår gemensamma livsmiljö. Känslan av att ingå i ett sammanhang ger ett större ansvarstagande.

Samverkan och delaktighet behövs överallt - mellan individer, inom civilsamhället och i förhållandet till kommunorganisationen. Kommunen har ett särskilt ansvar att skapa förutsättningar för samverkan, såväl inom som utanför organisationen. Vi uppnår bättre och mer kostnadseffektiva resultat när vi lösningsorienterat och innovativt tar tillvara varandras kompetenser.

Öppenhet, transparens och god kommunikation gör det demokratiska inflytandet över beslut som påverkar oss själva och vår omgivning möjligt. Samverkan med och mellan medborgare är en förutsättning för arbetet med Agenda 2030 och stärker förtroendet för hela vårt demokratiska samhälle.

3.2.2 Självtändighet - i Enköping lever vi ett självständigt och aktivt liv

Ett självständigt och aktivt liv ökar livskvaliteten. Den som fått en god utbildning och lever ett berikande liv kan lättare påverka sin livssituation och finna trygghet i livet. Kommunen ska ge medborgarna förutsättningar att göra egna livsval och uppmuntra till eget ansvarstagande.

Barn och ungas utveckling och välmående prioriteras, då grunden för ett självständigt och aktivt liv läggs i unga år. Utöver kommunens egna ansvarsområden kan det ske genom att stötta, samverka och ge förutsättningar för civilsamhällets viktiga arbete för barn och unga.

Utvecklad välfärdsteknik inkluderar fler att leva ett självständigt liv och gör mer social samvaro möjligt. Kommunen ska verka förebyggande och uppmuntra till ett aktivt liv för alla, för att minska behovet av stöd och omsorg.

3.2.3 Stolthet - i Enköping är vi stolta över att bo och verka i vår kommun

Stolta medarbetare och medborgare är goda ambassadörer som stärker känslan av glädje, självförtroende och samhörighet. Det är lättare att känna tillförsikt och trygghet om man är delaktig i något man är stolt över.

Stolthet byggs från grunden i allt vi gör, baserat på relevant och trovärdig kommunikation där det är nära mellan medborgare och beslutsfattare.

Gemenskap, delaktighet och identitet är viktiga byggstenar när vi framhåller allt som är unikt och bra i företagervänliga Enköping. Varje gång vi som kommun motsvarar och överträffar medborgarnas förväntningar ökar stoltheten över att bo, verka och vara en del av Enköpings kommun. Gemensamma upplevelser och arrangemang stärker vår sammanhållning.

4 Särskilt fokus i årsplanen 2027

4.1 Ekonomisk hållbarhet

Enköpings kommun behöver en ekonomi som håller på lång sikt – där kostnaderna inte överstiger intäkterna. En växande låneskuld innebär att räntekostnader tar en allt större del av kommunens budgetutrymme i anspråk, i stället för att användas till kommunens verksamheter.

Räntekostnaderna beräknas uppgå till över 200 miljoner kronor under 2030-talet, vilket är en fördubbling jämfört med dagens nivåer. Målet är att kunna finansiera både investeringar och pensionsskulder utan att ta nya lån, samt att på sikt minska låneskulden.

Vård- och omsorgsverksamheten i Enköpings kommun kostar mer än i många andra kommuner och nämnden redovisar idag ett budgetunderskott. Vi behöver därför ställa om vårt arbete till en mer effektiv omsorg utan att kvaliteten försämras. Målet är att nämnden långsiktigt, fram till 2029, ska ha full kontroll över verksamheten och nå en budget i balans.

Den svaga befolkningstillväxten det senaste året gör även att vi måste vara extra försiktiga med nya kostnader. Samhällets förändringar och den demografiska utvecklingen kräver därför ansvarsfull planering och en balanserad budget.

Samtidigt har Enköping goda möjligheter att fortsätta utvecklas tack vare sitt strategiska läge, starka skolor, aktiva föreningsliv, flera nya bostadsområden och attraktiva friluftsområden.

4.2 Ekologisk hållbarhet

Vi värnar om våra parker, friluftsområden och skogar. Att bevara den biologiska mångfalden är en viktig uppgift för kommunen.

Kommunen har en viktig roll i omställningen genom att visa vägen för företag, invånare och andra aktörer. Genom upphandlingar och investeringar kan vi ställa krav på klimat- och hållbarhet som påverkar marknaden, exempelvis inom transporter, byggande och energianvändning.

Klimatstrategin som kommunfullmäktige antog 2026 visar målen och riktningen för klimatarbetet i hela kommunen. Den tydliggör vad som krävs

för att vi ska bli klimatneutrala.

Ett aktivt hållbarhetsarbete stärker kommunens trovärdighet, minskar kostnader på sikt och skapar en bättre livsmiljö.

Vattenparken vid Korsängen renar regnvatten innan det når Mälaren.

4.3 Social hållbarhet

I Enköping vill vi skapa ett samhälle där alla kan må bra och utvecklas. Det betyder att alla ska ha tillgång till utbildning, vård, bostad och socialt stöd. Alla invånare ska ha lika rättigheter och kunna leva ett gott liv med god hälsa. Vi vill också bygga ett samhälle där människor visar respekt för varandra och där alla ses som lika värda.

Kommunen arbetar för att förebygga brott bland barn och unga och motverka negativ utveckling. Vuxna behöver vara mer närvarande i det offentliga rummet, i föreningslivet och i bostadsområden. Ungdomar ska få aktivt stöd i sin utveckling.

Kommunens arbete med tillgänglighet handlar om att öka människors självständighet i vardagen. Individuellt stöd utgår alltid från varje persons behov, vilja och önskemål.

Vi skapar förutsättningar för våra invånare till ett gott liv genom bra skolor och utbildning, trygga bostadsområden och stöd som gör det lättare för fler att hitta arbete.

4.4 Målbild: Tillsammans skapar vi trygghet

Enköping ska vara en trygg plats att bo och leva i, oavsett var man bor. Genom insatser som bovärdar hos Enköpings Hyresbostäder (EHB) stärks gemenskapen, trivseln och tryggheten i våra bostadsområden.

Kaplanen är ett cirkelformat upphöjt parktorg i anslutning till stadens äldsta bebyggelse.

4.4.1 En trygg skolgång

En trygg skolgång bygger på att elever känner sig sedda och har möjlighet att lyckas. Elever som inte känner sig trygga riskerar utanförskap och kan bidra till otrygghet för andra.

Våra barn och unga ska också ha säkra skolvägar och trygga vägar till fritidsaktiviteter.

4.4.2 Fokus på krisberedskap

Kommunen utvecklar kontinuerligt arbetet med krisberedskap och brottsförebyggande insatser. Alla nämnder har ett gemensamt ansvar för tryggheten enligt kommunens krisberedskapsplan. Vi fortsätter med

beredskapsövningar för olika grupper, för att stärka kommunens förmåga att hantera kriser och samhällsstörningar. Samarbetet inom totalförsvarsrådet utvecklas också vidare.

4.4.3 Det brottsförebyggande arbetet

Vi stärker arbetet mot välfärdsbrott genom att tillföra ytterligare 0,8 miljoner kronor till kommunstyrelsen. Arbetet mot våld i nära relationer fortsätter med samordnade stödinsatser från flera förvaltningar.

Socialförvaltningens fältarbetare har en viktig roll genom sitt uppsökande arbete, där de skapar trygghet och stödjer ungdomar. Arbetssättet har visat goda resultat genom att tidigt fånga upp unga som behöver stöd och vägledning.

Kommunen samarbetar med polis, räddningstjänst och EHB för att öka tryggheten i offentliga miljöer. Samarbetet med andra Mälarkommuner mot organiserad brottslighet fortsätter också.

4.4.4 Avtalsuppföljning

Kommunen behöver utveckla sin avtalshantering och uppföljning. Genom att systematiskt analysera och följa upp kommunens avtal med våra leverantörer och partners säkerställer vi avtalsföljsamhet och maximerar nyttan av våra slutna avtal. En väl fungerande avtalsuppföljning kan identifiera misstag och fel och leda till stora ekonomiska besparingar på sikt.

Kommunstyrelsens budget förstärks med 1 miljon kronor för att utveckla kommunens arbete med avtalsuppföljning.

4.4.5 Samordnad energiförsörjning

Att samordna Enköpings kommuns energiförsörjning innebär att strategiskt leda och koordinera insatser för att nå energi- och klimatmål, effektivisera energianvändningen och främja en omställning till förnybar energi. Under 2027 tillförs kommunstyrelsen 1 miljon kronor för att leda samordningen i enlighet med den politiska inriktningen.

4.5 Övergripande målet: Samhörighet

Kommunen arbetar för att skapa goda förutsättningar för ett aktivt föreningsliv som stärker gemenskapen och erbjuder kultur- och

idrottsupplevelser. Vi bygger och underhåller arenor och lokaler för både unga och äldre och skapar även mötesplatser för dem som inte är medlemmar i någon förening.

Stadsbiblioteket flyttar under hösten 2026 till den gamla delen av Westerlundska gymnasiet, för att ge plats åt renovering och ombyggnad av vårt nya Kulturhus Joar.

Kulturhus Joar sett från ån. Visionsbild: Stadion Arkitekter.

4.5.1 Det lokala näringslivet

Kommunen vill stärka samarbetet med det lokala näringslivet och fortsätta förenkla och förtydliga kontakten mellan företag och kommunen.

De två näringslivsråden – ett externt och ett internt – fortsätter arbetet med att stärka företagsklimatet och samarbetet mellan kommunen och företagen. Det påbörjade arbetet inom kommunen med service och bemötande fortsätter, med målet att alla, oavsett om de tillhör näringslivet eller föreningslivet, ska få god service och ett gott bemötande.

Samtidigt sänks timtaxan för tillsyn inom miljöavdelningens verksamheter för näringslivet. För att kunna genomföra taxesänkningen har miljö- och byggnadsnämndens budget förstärkts med 1,5 miljoner kronor, som kompensation för de minskade intäkterna taxesänkningen medför.

4.5.2 Stärkt föreningsliv och mötesplatser

Ett starkt föreningsliv erbjuder meningsfull fritid och mötesplatser för alla invånare och är ett prioriterat området i vår kommun.

Idrott och rörelse främjas genom utveckling av både nya och befintliga anläggningar. Det nybyggda aktivitetscentret i Lillsidan erbjuder bland annat en ny fullstor idrottshall och en 9-mannaplan, vilket blir en viktig mötesplats för både boende i området och ungdomar från andra delar av staden.

Föreningarnas Hus, som startar 2026, ska fortsätta att utvecklas till en viktig samlingsplats för olika föreningar och deras medlemmar kommande år.

För att ytterligare stödja och utveckla föreningslivet ökas medlen för föreningsbidrag med 1,5 miljoner kronor från 2027.

4.5.3 Mobil aktivitetsledare

En mobil aktivitetsledare införs hos upplevelsenämnden. Aktivitetsledaren ska arbeta uppsökande och flexibelt för att skapa meningsfulla aktiviteter inom äldreomsorgen. Målet är att främja fysisk hälsa, minska ofrivillig ensamhet och erbjuda en trygg och inkluderande miljö. Satsningen tillförs 1 miljon kronor.

4.5.4 Fritidsklubbar

Arbetet med att erbjuda fritidsklubbar för barn i åldern 10–12 år som ett komplement till fritidshemmen fortsätter under 2027. Verksamheten ska följa samma läroplan som fritidshemsverksamheten, har en tydlig pedagogisk inriktning och erbjuda en trygg och meningsfull fritid för barn och unga.

4.6 Övergripande målet: Självständighet

I Enköpings kommun ska alla ges möjlighet att forma sitt eget liv och försörja sig själv. Genom förstärkt skolverksamhet, utbyggd förskola, arbetsmarknadsinsatser och satsningar på digitalisering och verksamhetsutveckling skapar vi förutsättningar för fler att bli självständiga och aktiva i samhället.

4.6.1 Stöd till barn, elever och föräldrar

Att fullfölja skolan är en viktig grund för ett självständigt liv. Samtidigt behöver föräldrastödet utvecklas, så att hemmets ansvar för barns och ungas utveckling blir verklighet i vardagen. Besökstrycket på öppna förskolan har ökat kraftigt och nästan fördubblats på fyra år. Nuvarande lokaler begränsar arbetet och kan minska tillgängligheten för familjer med störst behov av stöd.

Vi ska utöka öppna förskolan och familjecentral för att kunna ge mer stöd till familjer som behöver det. Satsningen tillförs totalt 3,5 miljoner kronor, varav 2 miljoner kronor till öppen förskola och 1,5 miljoner kronor till familjecentral.

Utbildningsnämnden ska även utveckla särskilda undervisningsgrupper på lågstadiet för att bättre möta elever med särskilda behov. Därför förstärker vi budgeten till skolverksamhet med 8 miljoner kronor.

4.6.2 Arbetsmarknadsåtgärder

Självständighet bygger på att kunna försörja sig själv. Kommunen ska därför fortsätta stödja personer som står utanför arbetsmarknaden. Från 1 juli 2026 gäller skärpta krav på kommunen att stärka den enskildes möjligheter att närma sig arbetsmarknaden, komma i arbete och bli självförsörjande.

Alla nämnder och bolag ska bidra med platser för utbildning, praktik och arbetsträning i samverkan med socialnämnden och utbildningsnämnden. För planering, samordning och att erbjuda lämpliga aktiviteter tillförs 4,4 miljoner kronor till socialnämnden.

4.6.3 Ökad frisknärvaro

Som arbetsgivare behöver vi ta ansvar för vår arbetsmiljö, ledarskap och organisatoriska förutsättningar så att våra medarbetare upplever ett hållbart arbetsliv.

Sjukfrånvaron är fortsatt hög inom flera nämnders verksamheter och åtgärder behövs för att minska arbetsbelastningen och öka frisknärvaron hos våra medarbetare. Ökad frisknärvaro innebär ett ökat välmående hos kommunens medarbetare. Det innebär även minskade kostnader för kommunen.

Som arbetsgivare behöver vi arbeta ännu mer med förebyggande och tidiga insatser för att öka frisknärvaron hos våra medarbetare. Alla chefer har ett gemensamt ansvar för kommunens arbetsmiljö och behöver därför se över vilka åtgärder som behöver göras inom sina respektive verksamheter.

4.6.4 Verksamhetsutveckling, innovation och förnyelse

Enköpings kommun står inför en stor omställningsresa för att klara vårt framtida samhällsuppdrag. Vi behöver därför fortsätta utvecklas som en mer effektiv, innovativ och tillgänglig organisation. Digitalisering och användning av AI-verktyg ska stärkas för att förbättra både interna arbetssätt och servicen till invånare och företag. För verksamhetsutveckling, innovation och förnyelse avsätts 5 miljoner kronor.

4.7 Övergripande målet: Stolthet

Enköping har mycket att vara stolt över. Kommunen har ett brett näringsliv, från avancerad IT och hantverk till storskaligt jordbruk. Dessutom finns en välkänd kulturskola, en stark besöksnäring som bidrar till en levande landsbygd och unika parker som gjort Enköping känt i trädgårdssverige.

Drömparken har fått sitt namn efter Piet Oudolfs favoritväxter – hans egna drömplantor.

4.7.1 Stärka varumärket Enköping

För att stärka stoltheten ska kommunens varumärke fortsätta utvecklas. Det handlar bland annat om att marknadsföra Enköping som turist- och återvändarstad och om att stärka förtroendet hos invånare och företagare. Det handlar även om att skapa förutsättningar för och vara en god samarbetspartner vid olika typer av evenemang i kommunen.

Kommunens riktlinjer för möten och evenemang tydliggör vilka arrangemang som ska stödjas, drivas eller där kommunen ska medverka. Målet är fler och bättre evenemang i samverkan mellan kommunen, näringslivet och föreningslivet. Budgeten för evenemang förstärks med 0,5 miljoner kronor.

4.7.2 Besöksnäring och turism

Enköping har stor potential som turistkommun. Arbetet med att stärka samarbetet med besöksnäringen fortsätter och utvecklas, både med befintliga och nya näringsidkare.

Kommunen arbetar också för att förbättra tillgängligheten till friluftsområden, bland annat så att fler invånare kan uppleva våra fina skogar och den långa strandlinjen mot Mälaren.

Parkerna är en viktig del av Enköpings identitet och stolthet. Under 2027 fortsätter upprustningen av Klosterparken. I dialog med kommunens invånare tas nya idéer fram för att utveckla parkerna, exempelvis fler platser för picknick och arbete, fler lektytor för barn och mer konstnärlig utsmyckning.

4.7.3 Centrum och hamnutveckling

Vi fortsätter att utveckla centrum och hamnen. Målet är att omvandla det tidigare industriområdet i hamnen till en attraktiv och levande stadsdel. Till utredningar och förstudier av området avsätts 3,5 miljoner kronor under 2027. Nästa steg är en fördjupad utredning av områdets miljöförutsättningar och vilka åtgärder som behövs för klimatanpassning.

Kommunen har också, tillsammans med Enköpings hyresbostäder, påbörjat arbetet med att utveckla PAUS-huset och torget. Dialog med invånare och fokusgrupper är en central del av dessa processer.

Förtöjningsring vid hamnen i Enköping.

4.7.4 Attraktiv arbetsgivare

Ett starkt arbetsgivarvarumärke i kommunen bygger stolthet genom att göra medarbetarna till engagerade ambassadörer. En arbetsgivare som visar uppskattning, erbjuder ett gott klimat, goda utvecklingsmöjligheter och en inkluderande kultur bidrar till att attraktionskraften ökar, både internt och externt. Att vara en attraktiv arbetsgivare är även avgörande för att rekrytera och bibehålla goda medarbetare och chefer.

Kommunen arbetar kontinuerligt med att stärka attraktionskraften som arbetsgivare. Som en del i det arbetet kommer vi höja friskvårdsbidraget med 500 kronor per person och år till 3 000 kronor från och med 2027.

4.7.5 Driftsmedel vid exploatering

Enköpings kommun har goda möjligheter att växa, mycket tack vare sitt strategiska läge nära andra städer och starka logistiska förutsättningar. Expansionen av Försvarsmakten i kommunen stärker utvecklingen ytterligare. Det skapar bra förutsättningar för en långsiktigt lönsam tillväxt för kommunen, men kräver samtidigt noggranna utredningar och planering för att fullt ut kunna ta tillvara kommunens potential.

Initialt inför ett kommande exploateringsprojekt krävs att kommunen genomför förstudier, utredningar och undersökningar, något som inte finansieras av själva exploateringen. För att skapa goda förutsättningar att utreda och ta vara på kommunens exploateringspotential avsätts 2 miljoner kronor i budgeten från och med 2027.

4.7.6 Sökbara medel för klimatinitiativ

I Enköping värnar vi vår natur och klimat. I kommunens klimatstrategi pekats nio strategiska utvecklingsområden ut som kompletteras av en strategisk handlingsplan innehållande ett antal åtgärder. Samtliga nämnder har ett gemensamt ansvar för att vi når våra antagna utvecklingsområden och åtgärderna ska omsättas via nämndernas verksamhetsplanering. För att få framdrift i omställningsarbetet i kommunen avsätts 1 miljon kronor i budgeten varifrån samtliga nämnder kan söka medel för sina klimatinitiativ.

4.8 Prioriterade investeringar

Under perioden 2027–2031 fortsätter vi att genomföra investeringar inom omsorg, utbildning och samhällsutveckling. Samtidigt behöver investeringstakten fortsatt prioriteras och anpassas för att säkerställa en långsiktigt hållbar ekonomi.

Ett nytt omsorgsboende prioriteras och tidigareläggs till 2028 för att möta det ökande behovet av platser till följd av en åldrande befolkning. Även investeringar i gruppboendestäder är viktiga för att säkerställa ändamålsenliga verksamheter och god kvalitet i omsorgen.

Inom utbildningsverksamheten fortsätter investeringar i skolor och förskolor. Grundskolan i Örsundsbro färdigställs under perioden och kapacitetsökningar genomförs i Bergvreten och Korsängsskolan.

Ombyggnationen av Kulturhus Joar och upprustningen av Bahcohallen är prioriterade och pågående investeringar inom kultur- och fritidsområdet.

Den taxefinansierade VA-verksamheten står fortsatt inför omfattande investeringar, bland annat genom nytt avloppsreningsverk och framtida dricksvattenförsörjning. Projekten är nödvändiga för att säkra kapacitet och möjliggöra en hållbar utveckling av kommunen.

Kommunens investeringsnivå är fortsatt hög och investeringarna medför ökade kapitalkostnader, låneskuld och räntekostnader under kommande år som har stor påverkan på kommunens långsiktiga ekonomi. Vi ser därför ett stort fortsatt behov av att se över investeringsplanen och göra tydliga prioriteringar utifrån kommunens ekonomiska förutsättningar.

5 Omvärldsbevakning

En omvärldsbevakning är avgörande för en kommuns långsiktiga planering och utveckling, särskilt med tanke på föränderliga trender och de specifika förutsättningar som präglar lokalsamhället. För Enköpings kommun handlar det om att kontinuerligt följa och analysera omvärlden för att kunna anpassa planeringen av resurser på ett sätt som möter både globala och nationella förändringar, men också lokala behov och unika förutsättningar. För en kommun som Enköping kan detta handla om demografiska förändringar, teknologiska framsteg, klimatpåverkan, ekonomiska konjunkturer och sociala trender. Genom att övervaka dessa förändringar får kommunen ett bättre underlag för att fatta strategiska beslut som kan leda till hållbar utveckling och effektiv resursfördelning.

5.1 Samhällsekonomisk utveckling

5.1.1 Inledning

Sveriges kommuner går in i en period där ekonomin gradvis förbättras efter flera år av hög inflation, stigande kostnader och ekonomisk osäkerhet. Samtidigt står kommunerna inför betydande långsiktiga utmaningar kopplade till demografi, kompetensförsörjning och behovet av omställning i välfärden.

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) beskriver att svensk ekonomi nu visar tydliga tecken på återhämtning. BNP väntas växa snabbare än under de senaste tre åren och hushållens konsumtion ökar. Arbetsmarknaden stärks också successivt, vilket förbättrar kommunernas skatteunderlag.

Trots detta är situationen fortsatt ansträngd för många kommuner. Skillnaderna mellan olika delar av landet ökar, och framför allt mindre kommuner med minskande och åldrande befolkning får svårt att finansiera verksamheten på lång sikt. SKR betonar därför att kommunerna behöver anpassa verksamheter och organisation efter nya demografiska förutsättningar.

5.1.2 Starkare ekonomi men fortsatt press

Efter flera ekonomiskt svåra år förbättras nu kommunernas ekonomiska förutsättningar. Inflationen har sjunkit jämfört med tidigare år och ränteläget stabiliseras successivt. Detta innebär att kostnadsökningarna inte längre är lika kraftiga som under 2023–2024.

Samtidigt förbättras skatteintäkterna i takt med att sysselsättningen och löneutvecklingen stärks. Kommunernas skatteunderlag väntas därför öka tydligare under de kommande åren.

Trots förbättringarna har många kommuner fortfarande små ekonomiska marginaler. Flera verksamheter har under senare år genomfört besparingar och effektiviseringar för att få ekonomin i balans. Det gäller särskilt skola, äldreomsorg och socialtjänst där kostnaderna länge ökat snabbare än intäkterna.

Kommunernas ekonomi påverkas också av ökade investeringsbehov. Många kommuner behöver investera i exempelvis:

- vatten och avlopp
- energiförsörjning
- klimatanpassning
- digitalisering
- skol- och omsorgsfastigheter

Högre räntor än tidigare gör dessutom investeringarna dyrare att finansiera. Detta bidrar till att många kommuner måste prioritera hårdare mellan olika satsningar.

5.1.3 Skillnaderna mellan kommunerna ökar

Skillnaderna mellan kommunernas ekonomiska förutsättningar blir allt större. Vissa kommuner har växande befolkning och stark arbetsmarknad medan andra tappar invånare och skatteintäkter.

Kommuner med stark tillväxt möter ofta utmaningar kopplade till:

- bostadsbyggande
- investeringstryck
- behov av nya skolor och omsorgsboenden

Kommuner med minskande befolkning har istället problem med:

- överkapacitet i lokaler
- svagare skatteunderlag
- högre kostnader per invånare

SKR framhåller därför att generella nationella lösningar inte alltid fungerar för alla kommuner. Förutsättningarna skiljer sig kraftigt åt mellan olika delar av landet.

5.1.4 Demografin är den största utmaningen

Den demografiska utvecklingen är kommunernas största långsiktiga utmaning. Befolkningsstillväxten har bromsat in kraftigt och många kommuner får färre invånare samtidigt som andelen äldre ökar.

Detta får stora ekonomiska konsekvenser:

- Skatteintäkterna ökar långsammare eller minskar.
- Efterfrågan på äldreomsorg ökar.
- Antalet barn och unga minskar i många kommuner.
- Kostnaderna för lokaler och personal blir svåra att anpassa snabbt.

Kommunerna behöver därför ställa om verksamheten efter förändrade behov. I många kommuner innebär det exempelvis att antalet skolplatser behöver minska när barnkullarna blir mindre. Samtidigt måste äldreomsorgen byggas ut i takt med att fler blir äldre.

En viktig poäng är att kostnaderna inte automatiskt minskar bara för att befolkningen blir färre. Infrastruktur, lokaler och grundläggande service behöver ofta finnas kvar även om invånarantalet sjunker. Detta gör att kostnaden per invånare kan öka i mindre kommuner.

Kommunerna behöver anpassa organisation, lokaler och bemanning tidigare än idag för att undvika framtida ekonomiska problem.

5.1.5 Anpassning av skolan

En central fråga är utvecklingen inom skolan. Minskande barnkullar innebär att många kommuner kommer att få färre elever under de kommande åren. Detta påverkar både ekonomi och organisation.

Kommunerna behöver anpassa skolstrukturen till det minskade elevantalet. Om detta inte sker riskerar kostnaderna per elev att öka kraftigt. Samtidigt är skolfrågor ofta politiskt och socialt känsliga eftersom förändringar kan innebära:

- sammanslagningar av skolor
- förändrade upptagningsområden
- minskat lokalbehov
- omfördelning av personal

Kommunerna behöver fatta långsiktiga beslut tidigt för att undvika större ekonomiska problem längre fram.

5.1.6 Äldreomsorgen växer

Samtidigt som antalet barn minskar ökar antalet äldre, särskilt personer över 80 år. Detta leder till ett växande behov av äldreomsorg under kommande år.

Kommunerna behöver därför planera för:

- fler omsorgsplatser
- större personalbehov
- ökade kostnader för hemtjänst och särskilda boenden
- investeringar i omsorgsfastigheter

Utvecklingen innebär inte enbart ökade kostnader. Dagens äldre är generellt friskare längre upp i åldrarna än tidigare generationer, vilket kan bidra till att behovet av omsorg inte ökar lika snabbt som antalet äldre.

För att möta utvecklingen behövs ändå effektivare arbetssätt och förebyggande insatser som stärker äldres hälsa och självständighet.

5.1.7 Kompetensförsörjning och arbetsmarknad

Kommunerna står samtidigt inför stora utmaningar när det gäller kompetensförsörjning. Det gäller särskilt inom:

- äldreomsorg
- socialtjänst
- skola
- tekniska verksamheter

Även om arbetsmarknaden förbättras är konkurrensen om arbetskraft fortsatt hård. Många kommuner har svårt att rekrytera utbildad personal, särskilt i mindre orter och glesbygdskommuner.

Framtidens välfärd behöver därför organiseras annorlunda. Digitalisering, nya arbetssätt och bättre användning av teknik blir avgörande för att klara kompetensförsörjningen. Det handlar bland annat om:

- välfärdsteknik inom omsorgen
- automatiserade administrativa processer
- bättre planeringssystem
- effektivare resursutnyttjande

Samtidigt kan digitalisering inte ensam lösa problemen. Kommunerna behöver även arbeta med arbetsmiljö, ledarskap och kompetensutveckling för att kunna behålla och rekrytera personal.

5.1.8 Slutsatser

SKR beskriver en kommunsektor som är på väg mot en stabilare ekonomi efter några mycket ansträngda år. Lägre inflation, starkare arbetsmarknad och ökade skatteintäkter förbättrar situationen på kort sikt.

Samtidigt är de långsiktiga utmaningarna betydande. Den demografiska utvecklingen med färre barn och fler äldre förändrar kommunernas behov i grunden. Många kommuner behöver därför genomföra omfattande omställningar inom både skola, äldreomsorg och organisation.

Det huvudsakliga budskap är att framtidens välfärd kräver:

- långsiktig ekonomisk planering
- anpassning till befolkningsutvecklingen
- effektivare arbetssätt
- ökad digitalisering
- bättre kompetensförsörjning

Kommunerna behöver skapa en ekonomi som är hållbar över tid samtidigt som välfärdens kvalitet kan upprätthållas trots stora förändringar i befolkning och arbetsmarknad.

5.2 Demografi

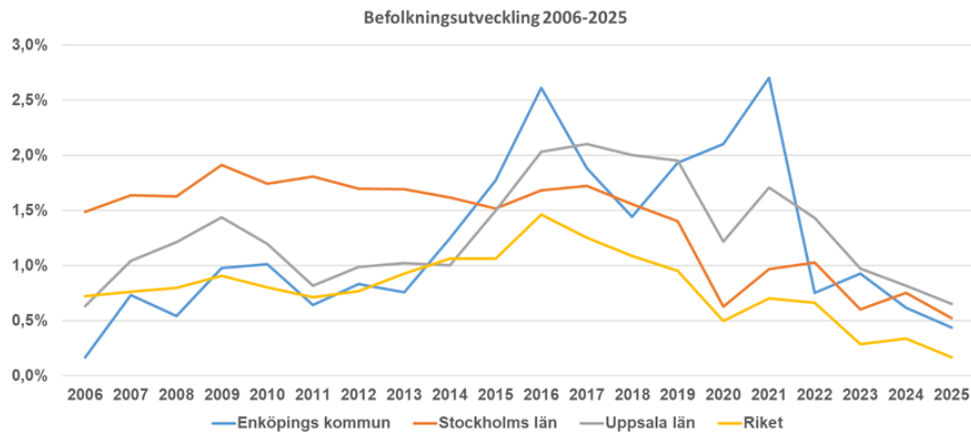
Befolkningstillväxten i Sverige var fortsatt låg under 2025. Vid slutet av 2025 var 10 605 500 personer folkbokförda i Sverige enligt Statistiska centralbyrån (SCB). Befolkningen ökade med 17 800 personer, motsvarande 0,2 procent, vilket är den lägsta folkökningen under 2000-talet. Under året föddes 97 500 barn, det lägsta antalet på 23 år.

Folkmängden minskade under 2025 i 14 av Sveriges 21 län och i 180 av landets 290 kommuner. Stockholms län hade störst befolkningsökning med 13 000 personer (0,5 procent), medan Uppsala län hade den största relativa ökningen med 0,7 procent. Störst befolkningsminskning hade Västerbottens län. Bland kommunerna ökade Göteborgs befolkning mest, följt av Stockholm, Malmö och Uppsala. Den största relativa ökningen noterades i Knivsta.

Sveriges befolkning förväntas fortsätta öka de kommande åren, men i betydligt långsammare takt än tidigare. Prognoserna visar att det låga barnafödandet kommer att hålla tillbaka befolkningstillväxten, samtidigt som migrationen blir den viktigaste drivkraften bakom ökningen. SCB bedömer att befolkningen under perioden 2026–2030 endast ökar med i genomsnitt drygt 5 000 personer per år, vilket är en tydlig minskning jämfört med tidigare årtionden. Befolkningstillväxten väntas främst ske i

storstadsregioner och större tillväxtkommuner, medan många mindre kommuner riskerar fortsatt minskande befolkning.

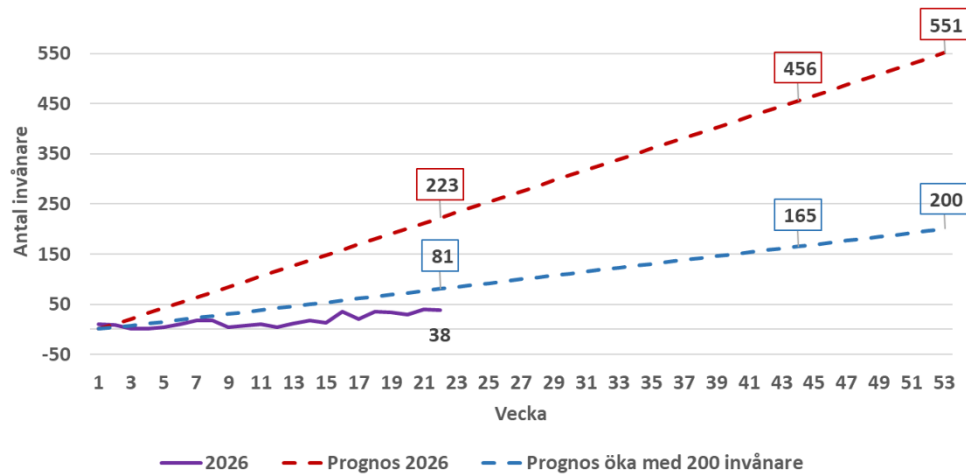
I Uppsala län minskade ökningstakten från 0,82 procent år 2024 till 0,65 procent år 2025. I Enköpings kommun ökade befolkningen med 0,44 procent under 2025, vilket var lägre än året innan och lägre än i både Uppsala och Stockholms län, men högre än riksgenomsnittet.

5.2.1 Enköping

Vid början av 2026 uppgick befolkningen i Enköpings kommun till 48 804 invånare. Enligt kommunens befolkningsprognos är planen att kommunen vid utgången av 2026 skulle ha 49 355 invånare, vilket motsvarar en ökning med cirka 550 invånare eller 1,1 procent under året.

Befolkningsutvecklingen under årets första månader har varit lägre än prognostiserat. Fram till slutet av maj hade befolkningen ökat med 38 personer eller 0,08 procent. Kommunens befolkningsmål för 2026 bedöms därför vara svårt att nå. Även en mer försiktig utveckling med omkring 200 nya invånare under året framstår som utmanande, utifrån utvecklingen fram till slutet av maj.

5.3 En långsiktigt hållbar ekonomi

Efter flera år med fallande resultat förbättrades de ekonomiska förutsättningarna för kommunsektorn under 2025. Flera kommuner redovisade starkare resultat jämfört med föregående år och antalet kommuner med negativa resultat minskade jämfört med 2024. Samtidigt har höga investeringsnivåer under flera år bidragit till ökad skuldsättning och högre finansiella kostnader i kommunsektorn. Soliditeten har också minskat under de senaste åren.

Enligt kommunallagen ska kommuner och regioner ha en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet och i verksamhet som bedrivs genom andra juridiska personer. Det innebär att verksamheten ska bedrivas med god ekonomisk hushållning oavsett organisationsform.

Enköpings kommun ska ha en långsiktigt hållbar ekonomi. Ett högre resultatmål bidrar till en högre självfinansieringsgrad och minskar behovet av upplåning.

Soliditeten visar hur stor andel av kommunens tillgångar som finansierats med eget kapital och är ett mått på kommunens långsiktiga betalningsförmåga. En god soliditet är en viktig förutsättning för en långsiktigt hållbar ekonomi.

Kommunen står inför stora investeringsbehov under kommande år, vilket påverkar både drift- och investeringsbudgeten. Samtidigt har befolkningstillväxten blivit lägre än tidigare prognoser, vilket innebär ökad osäkerhet kring framtida skatteunderlag. En fortsatt hög investeringstakt är inte långsiktigt hållbar om befolkningstillväxten utvecklas svagare än tidigare, och detta ställer krav på tydliga prioriteringar och anpassning av investeringsnivån.

Enköpings kommuns resultat, inklusive exploateringsvinster och gatukostnadsersättningar, uppgick till 122 miljoner kronor för 2025, vilket var 30 miljoner kronor bättre än budget. Resultatet var lägre än under åren 2020–2023 men högre än resultatet för 2024.

Ett av kommunfullmäktiges finansiella mål för perioden 2024–2027 är att självfinansieringsgraden för skattefinansierade investeringar inte ska understiga 50 procent för perioden. Med periodens investeringsplan och resultatmål beräknas självfinansieringsgraden uppgå till cirka 48 procent för perioden 2024–2027.

Utfallet för självfinansieringsgraden uppgick till 60 procent under 2025 och prognosen per den 31 mars 2026 uppgår till 37 procent för skattefinansierade investeringar. För att kommunfullmäktiges mål för perioden 2024–2027 ska uppnås behöver självfinansieringsgraden för 2027 uppgå till cirka 48–52 procent.

Långsiktigt bör målet vara att uppnå en självfinansieringsgrad på 100 procent eller högre för att minska behovet av upplåning. För att höja självfinansieringsgraden finns flera möjliga åtgärder, exempelvis högre resultatnivåer, lägre investeringsnivåer eller att investeringsprojekt flyttas fram i tiden.

Oavsett finansieringsform behöver investeringsnivån anpassas till vad kommunen långsiktigt klarar av i form av ökade driftkostnader.

Ett annat mått på kommunens ekonomiska effektivitet är nettokostnadsavvikelsen. Nyckeltalet visar skillnaden mellan kommunens nettokostnader för kärnverksamheterna och de förväntade kostnaderna enligt kostnadsutjämningsystemet.

För 2025 hade kommunens kärnverksamheter 0,2 procentenheter lägre kostnader än förväntat. Motsvarande nivå var 2,8 procentenheter 2024 och 2,3 procentenheter 2023. Utvecklingen innebär att kommunens kostnadsnivå under de senaste åren närmast sig den nivå som förväntas utifrån kommunens strukturella förutsättningar.

6 Förutsättningar för ekonomiska ramar 2027, plan 2028–2029

Intäkter för skatter, generella bidrag och kommunal skatteutjämning baseras på SKR:s senaste prognos och cirkulär 26:018. SKR:s prognos baseras på rikets befolkningsökningstakt. SKR:s prognos justeras normalt med kommunens senaste befolkningsprognos. I denna årsplan har en befolkningsökning på motsvarande 200 invånare per år använts i beräkning av skatteintäkter, generella bidrag och kommunal skatteutjämning, på grund av att kommunens befolkningsökningstakt har mattats av de senaste åren. Om för hög befolkningsökning används, blir effekten att kommunens budget baseras på för höga intäkter.

Uppräkning av personal-, lokal- samt övriga kostnader baseras på SKR:s prognos (cirkulär 25:047) för prisindex för kommunal verksamhet (PKV) exklusive personalomkostnadspåläggs-effekt (PO-effekt).

Uppräkningsfaktorerna beslutades av kommunstyrelsen den 16 december 2025 (KS2026/13 §365).

- Kommunalskatten föreslås vara oförändrad om 21:34 kronor 2027 och fastställs av kommunfullmäktige den 17 juni 2026.
- Internräntan uppgår till 2,25 procent för 2027.
- Personalomkostnadspålägget uppgår till 40 procent 2027.
- Inga intäkter från realisationsvinster budgeteras i ordinarie drift.

- Personalkostnad (uppräkningsfaktor från 1 april) räknas upp för samtliga nämnder med:
 - 2027: 3,5 procent
 - 2028: 3,5 procent
 - 2029: 3,5 procent

- Lokalkostnader räknas upp för samtliga nämnder med:
 - 2027: 3,2 procent
 - 2028: 3,3 procent
 - 2029: 3,2 procent

- Övriga kostnader räknas upp för samtliga nämnder med:
 - 2027: 2,5 procent
 - 2028: 3,0 procent
 - 2029: 2,6 procent

6.1 Kommunens beslutade finansiella mål för 2024–2027

I Enköpings kommun ska ha en långsiktigt hållbar ekonomi. Kommunen har stora investeringbehov kommande år, vilket påverkar kommunens drift- och investeringsbudget.

I enlighet med kommunfullmäktiges långsiktiga plan för 2024–2027 utgår kommunens ekonomi från följande finansiella mål:

- Resultatet, exklusive exploateringsvinster och gatukostnadsersättningar, ska inte understiga 3,0 procent av skatteintäkter och generella bidrag för perioden 2024–2027.
- Soliditeten för skatte- och taxefinansierad verksamhet ska inte understiga 20 procent för perioden 2024–2027.
- Självförfinansieringsgraden för skattefinansierade investeringar ska inte understiga 50 procent för perioden 2024–2027.

6.2 Finansiella mål för budgetår 2027 för kommunen

- Resultatet exklusive exploateringsvinster och gatukostnadsersättningar ska inte understiga 3,0 procent av skatteintäkter, generella bidrag och kommunal utjämning år 2027.
- Soliditeten för skatte- och taxefinansierad verksamhet ska inte understiga 20 procent år 2027.
- Självförfinansieringsgraden för skattefinansierade investeringar ska inte understiga 42 procent 2027.

I årsredovisningen för 2025 var resultatet 2,0 procent, soliditeten 23 procent och självförfinansieringsgraden 60 procent. I kvartalsrapporten januari-mars för 2026 var helårsprognosen för resultatmålet 1,5 procent, soliditeten 21 procent och självförfinansieringsgraden 37 procent.

6.3 Finansiella mål för planåren 2028–2029 för kommunen

- Resultatet, exklusive exploateringsvinster och gatukostnadsersättningar, ska inte understiga 4,3 procent av skatteintäkter, generella bidrag och kommunal utjämning år 2028 och 4,4 procent år 2029.
- Soliditeten för skatte- och taxefinansierad verksamhet ska inte understiga 20 procent år 2028 och 20 procent år 2029.
- Självfinansieringsgraden för skattefinansierade investeringar ska inte understiga 60 procent år 2028 och 87 procent år 2029.

6.4 Driftsbudget med nämndernas budgetramar

Belopp anges i miljoner kronor	Bokslut 2025	Budget 2026	Budget 2027	Plan 2028	Plan 2029
Kommunfullmäktige och revision*	-13,1	-14,4	-15,5	-15,3	-15,6
Kommunstyrelsen	-217,5	-236,0	-243,8	-246,9	-246,4
Räddningstjänst, medlemsbidrag	-52,7	-57,6	-60,0	-61,4	-63,4
Överförmyndarnämnd	-4,8	-5,1	-5,2	-5,3	-5,3
Miljö- och byggnadsnämnd	-41,7	-49,5	-59,2	-58,0	-60,2
Socialnämnd	-282,2	-299,2	-310,3	-316,6	-321,7
Teknisk nämnd	-155,7	-194,5	-207,3	-205,3	-212,4
Upplevelsenämnd	-169,8	-180,7	-188,0	-198,6	-215,3
Utbildningsnämnd	-1 469,5	-1 518,2	-1 551,5	-1 580,7	-1 624,6
Valnämnd	-0,3	-1,8	-0,5	-0,5	-2,0
Vård- och omsorgsnämnd	-1 127,2	-1 105,3	-1 150,2	-1 195,1	-1 244,2
Summa skattefinansierad verksamhet	-3 534,6	-3 662,3	-3 791,4	-3 883,6	-4 011,3
Vatten och avlopp	7,9	8,8	3,0	0,0	11,4
Summa styrelser och nämnder	-3 526,7	-3 653,5	-3 788,4	-3 883,6	-3 999,9
Centrala poster	141,5	113,1	141,9	162,7	159,3
Reserv till förfogande	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Verksamhetens nettokostnader	-3 385,2	-3 540,4	-3 646,5	-3 720,9	-3 840,5
Skatteintäkter	2 723,8	2 875,0	2 991,4	3 121,4	3 251,8
Generella statsbidrag och skatteutjämning	854,5	860,9	896,7	935,6	955,9
Finansiella poster	-70,8	-90,4	-126,9	-161,5	-182,8
Resultatmål	122,3	105,2	114,7	174,5	184,4

Fotnot: *Kommunrevisionens budget bereds av kommunfullmäktiges presidium, i enlighet med Kommunallag (2017:725) 11 kap. 8 §. På kommunfullmäktiges sammanträde den 21 april 2026 beslutades att revisionens budget för 2027 uppgår till 2,9 miljoner kronor (KS2026/75 §72).

6.5 Resultaträkning

Resultaträkning, belopp anges i miljoner kronor	Bokslut 2025	Budget 2026	Budget 2027	Plan 2028	Plan 2029
Verksamhetens nettokostnader	-3 385,2	-3 540,4	-3 646,5	-3 720,9	-3 840,5
Skatteintäkter	2 723,8	2 875,0	2 991,4	3 121,4	3 251,8
Generella statsbidrag	854,5	860,9	896,7	935,6	955,9
Finansiella intäkter	22,7	18,8	20,7	22,6	24,3
Finansiella kostnader	-93,4	-109,2	-147,6	-184,1	-207,1
Resultatmål	122,3	105,2	114,7	174,5	184,4

Förändring av verksamhetens nettokostnader jämfört med föregående år

i miljoner kronor	-155,1	-106,2	-74,4	-119,6
i procent	4,6 %	3,0 %	2,0 %	3,2 %

Förändring av skatter, generella bidrag och kommunal utjämning jämfört med föregående år

i miljoner kronor	157,6	152,2	168,8	150,8
i procent	4,4 %	4,1 %	4,3 %	3,7 %

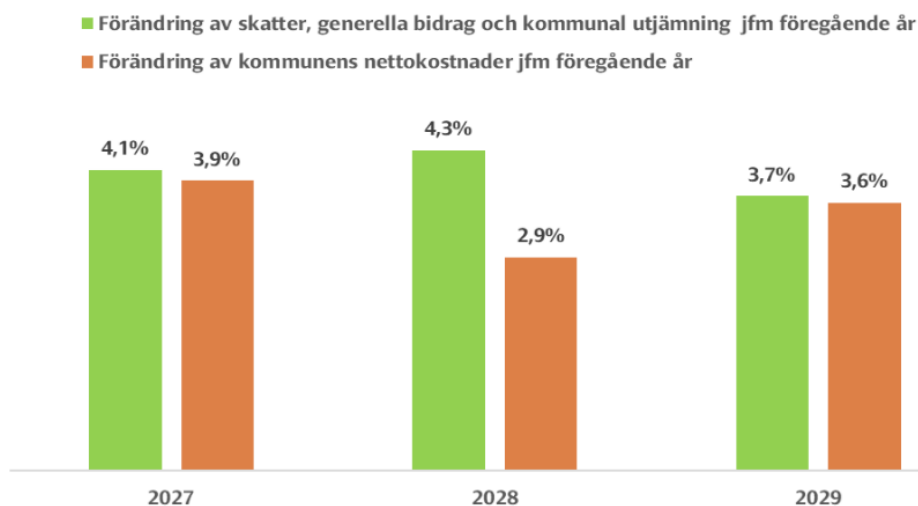
Förändring av finansnetto jämfört med föregående år

i miljoner kronor	-19,6	-36,5	-34,6	-21,3
i procent	28 %	40 %	27 %	13 %

Förändring av kommunens nettokostnader jämfört med föregående år

i miljoner kronor	-174,8	-142,7	-109,0	-140,9
i procent	5,1 %	3,9 %	2,9 %	3,6 %

Enköpings kommun behöver en långsiktig hållbar ekonomi – där kostnaderna inte överstiger intäkterna. Diagrammet visar att kommunens intäktsökning av skatteintäkter, generella bidrag och kommunal utjämning är högre än kostnadsökning jämfört med tidigare år.

6.6 Resultatreserv och resultatutjämningsreserv

Enköpings kommun har avsatt 110,4 miljoner kronor i en resultatutjämningsreserv (RUR). Reserven är avsedd att jämna ut normala svängningar i intäkterna över konjunkturcyklerna. Syftet är att täcka sviktande skatteunderlag vid befarad eller konstaterad konjunkturedgång. En förutsättning är att medel från resultatutjämningsreserven ska täcka ett negativt balanskravsresultat.

Från och med 2024 infördes den nya resultatreserven (RER) för att ersätta resultatutjämningsreserven (RUR) som samtidigt avvecklas under en tioårsperiod. Från och med räkenskapsåret 2024 kan medel reserveras till RER, medan 2023 var sista året för att reservera medel till RUR. Dock kan medel från RUR användas fram till 2033 för att jämna ut intäkter över konjunkturcykler.

För Enköpings kommun ska resultatreserven bidra till en ökad flexibilitet i användningen av sparade medel. Resultatreserven kan, utöver att utjämna intäkter över en konjunkturcykel som följer av en sämre skatteunderlagsutveckling, användas för att täcka vissa särskilda, planerade kostnader ett enskilt år, exempelvis till följd av nödvändig omstrukturering av verksamheten. Resultatreserven kan även användas vid oförutsedda utgiftsökningar eller inkomstbortfall, så länge det bidrar till att uppnå god ekonomisk hushållning. Reserven får bara användas för att nå upp till nollresultat eller så långt den räcker. Vid budgetering av underskott som ska finansieras genom disponering av resultatreserven, beslutar kommunfullmäktige om disponeringen i samband med det årliga beslutet av kommunens årsplan med budget år 1 och plan år 2 och 3.

Enköpings kommun har avsatt 99 miljoner kronor till RER.

7 Investeringsplan 2027–2031

Investeringsutgifterna för perioden 2027–2031 uppgår för hela kommunkoncernen till cirka 6,3 miljarder kronor. De skattefinansierade investeringarna uppgår till cirka 3,0 miljarder kronor, där strategiska markförvärv ingår med cirka 0,1 miljarder kronor. Den taxefinansierade vatten- och avloppsverksamheten uppgår till cirka 1,5 miljarder kronor och de kommunala bolagens investeringar till cirka 1,7 miljarder kronor.

Investeringsnivån är fortsatt hög under de första åren i planperioden, främst till följd av stora projekt inom fastigheter, VA och energiförsörjning. Mot slutet av perioden minskar investeringsvolymerna successivt, vilket bidrar till att skapa bättre balans mellan investeringsnivå, finansiering och framtida driftkostnader.

7.1 Enskilda projekt under 2027–2031

Förskolor och grundskolor

Kommunen fortsätter investeringar i utbildningslokaler för att möta behov av ändamålsenliga och flexibla verksamhetsmiljöer. Under perioden färdigställs grundskolan i Örsundsbro samtidigt som kapacitetsökningar genomförs i grundskolorna Korsängsskolan och Bergvreten. Inom förskoleverksamheten fortsätter reinvesteringar i äldre lokaler med behov av större upprustning eller ersättning.

Kultur, idrott och fritid

Ombyggnation och utveckling av Kulturhus Joar fortsätter under perioden och ska bidra till att skapa en modern och tillgänglig mötesplats för kultur, bibliotek och aktiviteter. Investeringar sker även i idrotts- och fritidsanläggningar, bland annat genom upprustning av Bahcohallen och andra anläggningar som stärker kommunens fritidsutbud.

LSS gruppboenden och omsorgsboenden

Behovet av nya lokaler inom vård och omsorg ökar under planperioden. Investeringar i gruppboenden och vård- och omsorgsboenden för äldre genomförs för att möta framtida behov och skapa goda förutsättningar för verksamheterna. Flera projekt finns planerade under perioden och ytterligare behov finns även på längre sikt.

Allmän plats

Kommunen fortsätter investeringar i den offentliga miljön genom

upprustning och utveckling av parker, gator och trafikmiljöer. Investeringarna syftar till att skapa en trygg, attraktiv och hållbar livsmiljö för invånare och besökare. Stora pågående projekt är upprustning av Klosterparken och renovering av Prästgård rondellen och Västra Ringgatan.

Taxefinansierad verksamhet

Inom vatten- och avloppsverksamheten fortsätter de stora investeringarna i nytt avloppsreningsverk och utveckling av framtida dricksvattenförsörjning, samt utbyggnad i omvandlingsområden.

Kommunala bolag

De kommunala bolagen har fortsatt omfattande investeringsplaner. Ena Energi AB genomför investeringar inom energiförsörjning och produktionskapacitet, medan Enköpings Hyresbostäder AB planerar för ombyggnation av Ormvråksgränd samt underhållsåtgärder i det befintliga fastighetsbeståndet.

Större projekt	Beslutad eller i investeringsplanen	Tas i bruk
Enavallens omklädningsrum	Beslutad	2027
Grundskola Örsundsbro	Beslutad	2027
Klosterparken	Investeringsplan	2027
Kulturhus Joar	Beslutad	2028
Renovering + ombyggnation Bahco ishall	Beslutad	2028
Nytt äldreomsorgsboende Åkersberg	Investeringsplan	2028
Prästgårds rondellen + Västra Ringgatan	Beslutad	2028
Renovering förskola Salnecke	Beslutad	2028
Kapacitetsökning grundskola Bergvreten	Beslutad	2029
Två nya LSS gruppboende	Beslutade	2028–2030
Specialanpassad LSS gruppboende	Investeringsplan	2029
Förskola Skolsta	Investeringsplan	2030
Äldreomsorgsboende + Förskola Enögla	Investeringsplan	2030-2031
Avloppsreningsverk	Beslutad	2028
Dricksvattenförsörjning	Investeringsplan	2029

7.2 Investeringsplan 2027–2031

Belopp i miljoner kronor	Budget 2027	Plan 2028	Plan 2029	Plan 2030	Plan 2031	Summa 2027- 2031
Skattefinansierad verksamhet						
Kommunstyrelse						
Inventarier, system mm inkl IT	6,6	7,5	10,7	6,2	10,2	41,2
Miljö- och byggnadsnämnd						
Inventarier, system mm	0,4	0,9	0,0	1,4	0,0	2,7
Strategiska markförvärv	27,0	19,0	30,0	0,0	10,0	86,0
Markförvaltning	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	50,0
Summa miljö- och byggnadsnämnd	37,4	29,9	40,0	11,4	20,0	138,7
Social nämnd						
Inventarier, system mm	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	1,5
Teknisk nämnd						
Fastigheter KS	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Fastigheter KS, räddningstjänst	0,0	0,0	0,0	10,0	32,0	42,0
Fastigheter TN	9,5	7,2	7,2	7,2	7,2	38,3
Fastigheter UN	180,3	130,6	99,0	78,8	45,0	533,7
Fastigheter UPN	114,3	64,3	25,0	25,0	150,0	378,6
Fastigheter VON	218,0	245,0	152,0	128,0	18,5	761,5
Planerat underhåll	92,7	94,5	99,0	103,5	85,5	475,2
Summa fastigheter	614,8	541,6	382,2	352,5	338,2	2 229,2
Allmän plats	139,4	95,9	85,6	68,9	84,9	474,8
Inventarier, system mm	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	1,5
Summa teknisk nämnd	754,5	637,7	468,2	421,7	423,4	2 705,5
Utbildningsnämnd						
Inventarier, system mm	20,0	4,0	7,0	6,0	3,0	40,0
Upplevelsenämnd						
Inventarier, system, markanläggning mm	7,9	19,1	3,9	5,3	6,7	42,9

Belopp i miljoner kronor	Budget 2027	Plan 2028	Plan 2029	Plan 2030	Plan 2031	Summa 2027- 2031
Vård- och omsorgsnämnd						
Inventarier, system mm	6,0	26,3	6,6	4,0	24,0	66,9
Summa skattefinansierad verksamhet	832,7	724,8	536,7	454,8	487,6	3 036,6
Taxefinansierad verksamhet						
Teknisk nämnd						
Vatten- och avloppsverksamhet (VA)	571,0	282,8	149,0	50,0	50,0	1 102,8
Exploatering VA/omvandlingsområden	72,5	46,0	96,5	68,9	111,0	394,9
Summa taxefinansierad verksamhet	643,5	328,8	245,5	118,9	161,0	1 497,7
Summa skatte- och taxefinansierad verksamhet	1 476,2	1 053,6	782,2	573,7	648,6	4 534,3
Kommunala bolag och förbund						
EHB, Enköpings Hyresbostäder AB*	344,0	200,0	294,0	244,0	230,0	1 312,0
ENA Energi AB*	108,0	32,0	164,0	49,0	29,0	382,0
Kommunalförbundet Räddningstjänsten Enköping-Håbo*	3,0	8,8	7,0	7,7	7,0	33,5
Summa bolag	455,0	240,8	465,0	300,7	266,0	1 727,5
Totalt kommunkoncern	1 931,2	1 294,4	1 247,2	874,4	914,6	6 261,8
*Prognos						

8 Exploatering

Kommunens exploateringsverksamhet utvecklar och iordningställer mark för bostäder, verksamheter och samhällsservice i enlighet med översiktsplanen och den fördjupade översiktsplanen.

Exploateringsprojekten omfattar både utveckling av kommunal mark och projekt där privata exploatörer ansvarar för genomförandet.

Under kommande år fortsätter flera större exploateringsprojekt, bland annat Stationsstaden, Norra Myran, Aros Park och hamnområdet. Samtidigt pågår fortsatt planering för framtida utvecklingsområden, där Åkersberg är ett viktigt långsiktigt projekt för bostadsutveckling.

Det osäkra ekonomiska läget, med högre räntor och minskad investeringsvilja på marknaden, påverkar exploateringstakten och innebär att tidplaner för projekt kan förändras. Kommunens markägande och rådighet över strategiska områden är därför en viktig förutsättning för att kunna möjliggöra fortsatt samhällsutveckling även i perioder med svagare konjunktur.

Exploatering medför samtidigt ökade behov av investeringar i allmän plats, vatten och avlopp samt annan kommunal infrastruktur. För att säkerställa långsiktig ekonomisk hållbarhet behöver exploateringsprojekt vägas mot framtida driftkostnader, investeringsbehov och kommunens genomförandekapacitet.

Exploateringsverksamheten beräknas ge ett negativt netto om cirka 144 miljoner kronor under perioden 2027–2031. Det innebär att exploateringsverksamheten under flera år binder betydande likviditet och bidrar till kommunens upplåningsbehov innan intäkter realiserar. I kombination med den höga investeringsnivån i övrigt ställer detta ökade krav på prioritering, genomförandetakt och ekonomisk framförhållning.

Belopp i miljoner kronor	Budget 2027	Plan 2028	Plan 2029	Plan 2030	Plan 2031	Summa 2027-2031
Exploatering						
Inkomster/inbetalningar	64,2	104,4	91,5	80,1	69,4	409,6
Utgifter/utbetalningar	-50,6	-68,5	-110,4	-54,1	-59,4	-343,0
Exploatering, netto	13,6	35,9	-18,9	26,0	10,0	66,6
Utgifter/utbetalningar vid inköp av mark för exploatering	-40,0	-41,0	-25,0	-70,0	-35,0	-211,0
Exploatering, netto inklusive inköp av mark	-26,4	-5,1	-43,9	-44,0	-25,0	-144,4

9 Kommunkoncernens låneskuld

Det svenska ränteläget har stabiliserats efter de kraftiga räntehöjningarna under 2022 och 2023. Sedan september 2025 ligger Riksbankens styrränta på 1,75 procent och har under 2026 lämnats oförändrad. Riksbanken bedömer att styrräntan är väl avvägd och att den sannolikt kommer att ligga kvar på ungefär nuvarande nivå under den närmaste tiden.

Ränteprognoserna indikerar samtidigt att marknaden räknar med en svagt stigande räntenivå på längre sikt, främst kopplad till osäkerhet kring inflation och internationell konjunkturutveckling. Detta innebär att kommunen fortsatt behöver beakta risken för ökade finansieringskostnader under planperioden.

Kommunkoncernens låneskuld uppgick vid utgången av 2025 till 6 100 miljoner kronor. Med nuvarande investeringsplaner beräknas kommunkoncernen ha ett nyupplåningsbehov på cirka 3 800 miljoner kronor under perioden 2027–2031. Vid planperiodens slut beräknas kommunkoncernens låneskuld uppgå till cirka 11 300 miljoner kronor. Det är Enköpings kommun som står för det största behovet av nyupplåning, men även kommunkoncernens bolag har ett ökat finansieringsbehov under de kommande åren.

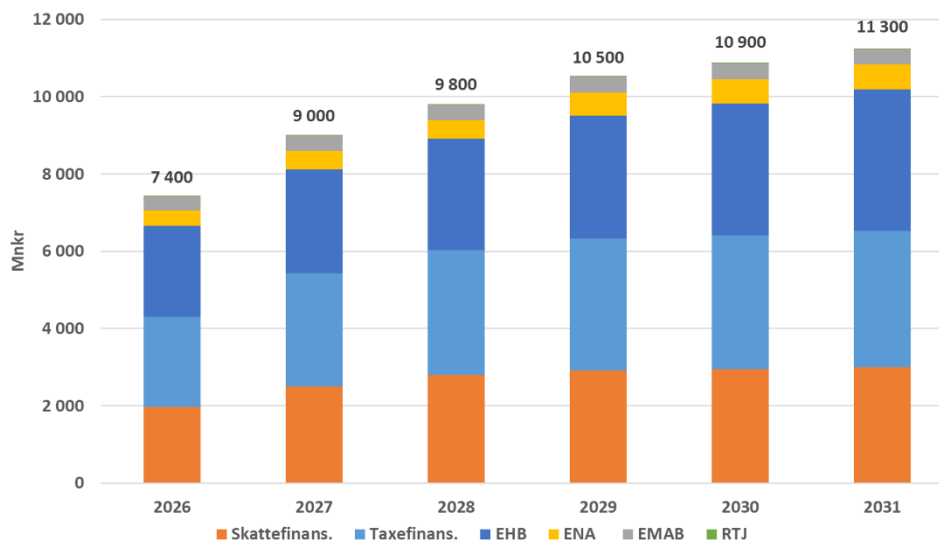
Sammantaget bedöms kommunkoncernens låneskuld öka under planperioden till följd av en fortsatt hög investeringsnivå. Utvecklingen innebär ökade finansiella kostnader och medför ett behov av att investeringarna anpassas till kommunens långsiktiga ekonomiska förutsättningar. För att begränsa upplåningsbehovet och stärka kommunens långsiktiga betalningsförmåga behöver kommunen ha resultatmål som möjliggör en ökad självfinansiering av investeringar. En högre grad av självfinansiering minskar behovet av upplåning och bidrar till att begränsa framtida räntekostnader.

Den ökande upplåningen innebär även ökade finansiella risker kopplade till räntenivåer och refinansiering av befintliga lån. För att begränsa känsligheten för förändringar på kreditmarknaden arbetar kommunkoncernen med en varierad förfallostruktur för skuldportföljen.

Kommunens finansverksamhet styrs av finanspolicyn, där ramar för räntebindning, kapitalbindning och refinansieringsrisk regleras. Kommunkoncernens upplåning består huvudsakligen av lån med fast ränta, men även lån med rörlig ränta och derivatinstrument förekommer i begränsad omfattning. Finanspolicyn innehåller ramar för ränte- och kapitalbindning samt för hur stora låneförfall som får uppstå under enskilda

perioder, i syfte att begränsa refinansieringsrisken. Syftet är att säkerställa en långsiktigt stabil finansiering och begränsa påverkan på kommunkoncernens resultat vid förändrade marknadsförutsättningar.

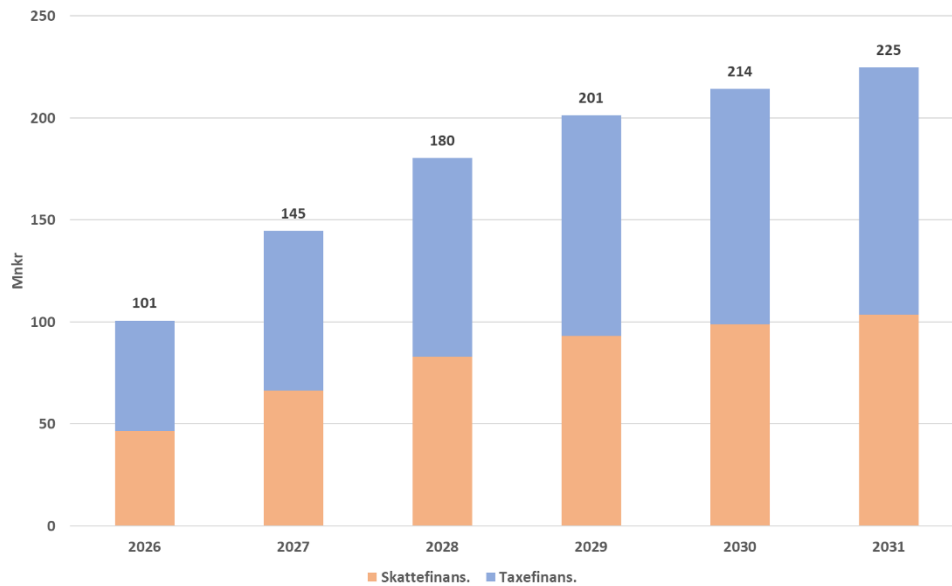
Diagram: Kommunkoncernens låneskuld 2026–2031

Enligt den investeringsplan som ligger till grund för budget 2027 uppgår investeringsvolymen för kommunens skatte- och taxefinansierade investeringar till cirka 4 500 miljoner kronor för perioden 2027–2031. Investeringarna överstiger den nivå som kommunen kan finansiera med egna medel, vilket innebär ett fortsatt stort behov av nyupplåning under kommande år. Kommunens låneskuld bedöms öka med cirka 2 200 miljoner kronor under perioden, varav cirka 1 000 miljoner kronor avser skattefinansierade investeringar och cirka 1 200 miljoner kronor avser taxefinansierade investeringar. Prognosen för låneskulden förutsätter att samtliga planerade investeringar under perioden genomförs.

Kommunens genomsnittliga ränta uppgick 2025 till 2,30 procent. Vid årets slut var den genomsnittliga räntan i kommunens skuldportfölj 2,51 procent. I takt med att låneskulden ökar och befintliga lån omsätts bedöms kommunens räntekostnader och genomsnittliga räntenivå successivt öka. Till år 2031 prognostiseras kommunens räntekostnader uppgå till 225 miljoner kronor, varav cirka 105 miljoner kronor avser räntekostnader för skattefinansierade investeringar. De ökade räntekostnaderna tar en allt större andel av kommunens budgetutrymme, istället för att gå till kommunens verksamheter och andra prioriterade satsningar. Den ökande skuldsättningen innebär samtidigt att kommunens resultat blir mer känsligt för förändringar i marknadsräntor, vilket kan få en betydande påverkan på framtida finansiella kostnader och det ekonomiska resultatet.

Diagram: Kommunens räntekostnader 2026–2031

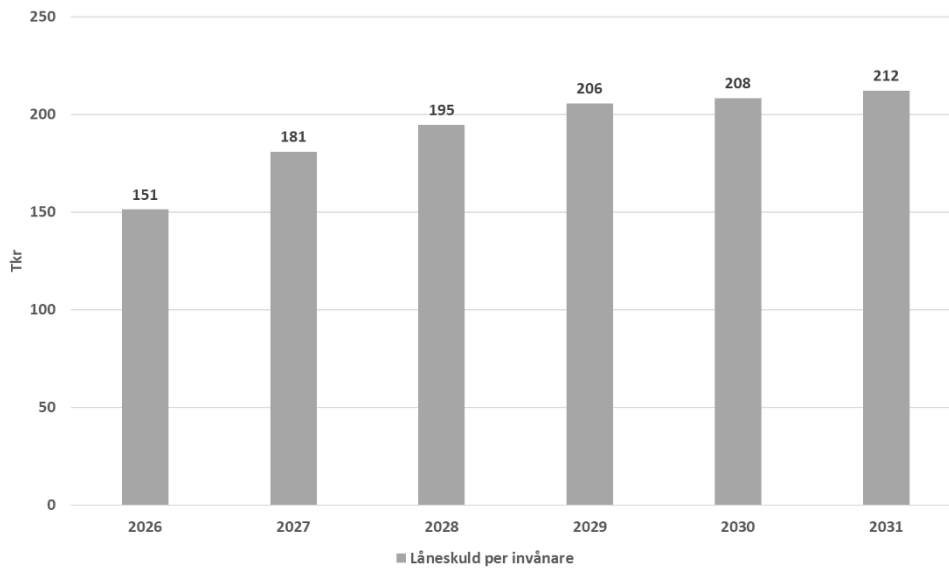
9.1 Låneskuld per invånare

Ett sätt att bedöma kommunkoncernens finansiella styrka och risknivå är att följa utvecklingen av låneskuld per invånare. Kommunkoncerner med en låneskuld som överstiger 100 tusen kronor per invånare betraktas generellt som bland de mest skuldsatta kommunerna i landet.

Till följd av en ökande låneskuld och en lägre befolkningstillväxt uppgick kommunkoncernens låneskuld till cirka 125 tusen kronor per invånare under 2025. Nivån är hög i jämförelse med många andra kommuner och innebär att kommunkoncernen är mer känslig för förändringar i ränteläge och ekonomiska förutsättningar. Med nuvarande investeringsplan och upplåningsbehov bedöms låneskulden per invånare fortsätta öka under de kommande åren. I slutet av planperioden beräknas låneskulden per invånare uppgå till 212 tusen kronor per invånare. Den prognostiserade utvecklingen innebär en fortsatt hög skuldsättning i jämförelse med många andra kommuner.

För att begränsa utvecklingen krävs över tid en bättre balans mellan investeringsnivå, resultatnivå och befolkningstillväxt samt en högre grad av självfinansiering av investeringar.

Diagram: Kommunkoncernens låneskuld per invånare 2026–2031

9.2 Lånebehov, borgensramar och borgensavgift för bolagen 2027

Kommunfullmäktige fattar årligen beslut om ramar för långfristig upplåning och kontokrediter för kommunen och bolagen i kommunkoncernen. Ramarna syftar till att säkerställa finansiering av investeringar och den löpande likviditetshanteringen under budgetåret.

Från och med budget 2027 omfattar borgensramarna även interna kontokrediter i enlighet med finanspolicyn. Kontokrediterna är inte nya utan har funnits sedan tidigare, men har inte tidigare ingått i borgensramarna. För Enköpings kommuns moderbolag AB och kommunalförbundet Räddningstjänsten Enköping-Håbo innebär detta att borgensramarna behöver justeras utan motsvarande nytt upplåningsbehov.

I den investeringsplan som ligger till grund för budget 2027 uppgår investeringsvolymen för skatte- och taxefinansierade investeringar till cirka 1 500 miljoner kronor. För att finansiera investeringarna under 2027 behöver upplåning ske och i förslaget till kommunfullmäktige föreslås en upplåning med maximalt 1 100 miljoner kronor. Upplåningen avser både skatte- och taxefinansierade investeringar.

AB Enköpings Hyresbostäder har ett uppskattat upplåningsbehov under 2027 på cirka 255 miljoner kronor. Utifrån bolagets nuvarande låneskuld och kommande lånebehov föreslås borgensramen höjas från 2 400 miljoner kronor till 2 730 miljoner kronor.

För att finansiera kommande investeringar har ENA Energi AB ett lånebehov under 2027 på cirka 75 miljoner kronor. Utifrån bolagets nuvarande låneskuld och kommande lånebehov bedöms den tidigare beviljade borgensramen om 600 miljoner kronor vara tillräcklig.

Enköpings kommuns moderbolag AB har en låneskuld och borgensram på 360 miljoner kronor. Borgensramen föreslås höjas till 400 miljoner kronor.

Enköpings kommun har ett borgensåtagande för 67 procent av kommunalförbundet Räddningstjänsten Enköping-Håbos befintliga låneskuld. Förbundet har inget nyupplåningsbehov under 2027. Den tidigare beslutade borgensramen på 15 miljoner kronor föreslås höjas till 20 miljoner kronor.

9.2.1 Borgensavgifter

När kommunen lämnar borgen för lån till kommunala bolag ska bolagen betala en borgensavgift. Avgiften syftar till att säkerställa att finansieringen sker på marknadsmässiga villkor och att de kommunala bolagen inte får en otillåten konkurrensfördel genom kommunens borgensåtagande. Bolagens finansieringsvillkor ska motsvara de villkor som skulle gälla för ett fristående bolag utan kommunalt ägande.

Motsvarande princip gäller vid intern utlåning inom kommunkoncernen, där ett marknadsmässigt räntepåslag ska tillämpas.

Nivåerna för borgensavgifter och räntepåslag ska följa gällande regelverk avseende statsstöd och internprissättning. Avgifterna baseras på publikt tillgängliga marknadsdata och anpassas efter respektive bolags ekonomiska och finansiella förutsättningar.

För 2027 föreslås borgensavgifterna för direkt och indirekt helägda kommunala bolag uppgå till följande nivåer:

- Enköpings kommuns moderbolag AB ska vara 0,62 procent
- AB Enköpings Hyresbostäder ska vara 0,63 procent
- ENA Energi AB ska vara 0,34 procent.